

แนวทางการส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน กรณีศึกษา ธุรกิจเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน
ของป้าสำอางค์ ดวงสร้อยทอง

GUIDELINES FOR PROMOTING PHOENIX MUSHROOM CULTIVATION:
A CASE STUDY OF AUNT SAMANG'S DUANGSOITHONG PHOENIX
MUSHROOM BUSINESS.

ขวัญชนก โมบุตร^{1*} อีสรี ไพเราะ² ธนิต พฤทธรา³

สังกัด (สาขาการโฆษณาและสื่อสารการตลาด วิทยาลัยนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)^{1,2,3}

*Corresponding author. E-mail: S63123322028@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาการเพาะเห็ดนางฟ้า และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเพาะเห็ด จากกรณีศึกษาธุรกิจเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ของป้าสำอางค์ ดวงสร้อยทอง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้สัมภาษณ์ (กลุ่มตัวอย่าง) ได้แก่ ครอบครัว ป้าสำอางค์ ดวงสร้อยทอง ในจังหวัดนครปฐม เขตศาลายา ชุมชนคลองโยง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ ครอบครัวป้าสำอางค์ มีการสอบถามข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อพัฒนา ธุรกิจเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ของป้าให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้

ผลการวิจัยพบว่าจากการสัมภาษณ์ของครอบครัวป้าสำอางค์ มาเริ่มดำเนินการวางแผนช่วยเหลือธุรกิจของ ป้าสำอางค์ พบว่าเมื่อดำเนินงานตามแผนงานที่ได้คิดไว้ ช่วยให้ป้าสำอางค์ ดำเนินธุรกิจต่อไปได้ดีขึ้น มีการวางแผนที่ รอบคอบมากยิ่งขึ้น มีการพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผลการศึกษาพบว่าวิธีการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่ามีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้การเลือกสายพันธุ์เห็ด จากทั้งหมด 10 กว่า สายพันธุ์ โดยเลือกให้ตรงกับความต้องการของตลาด การเพาะเห็ดเพาะโดยวิธีการทำก้อนเชื้อเห็ด การดูแลเห็ดโดยการเก็บเห็ดโดยวิธีการดึงด้วยมือ เป็นต้น

คำสำคัญ: เห็ดนางฟ้าภูฐาน แนวทางการส่งเสริม การเพาะเห็ด

Abstract

This research aims to Study the Find out how to grow Phoenix mushrooms. to research the situation Phoenix mushroom cultivation issues and research into techniques to encourage mushroom cultivation Using a case study of Aunt Sam-ang Duangsoithong's Phoenix mushroom as a source for qualitative research Detailed Interview In Nakhon Pathom Province's Salaya District's Khlong Yong Community, Aunt Sam-ang Duangsoithong's family served as the interviewer (sample group). Experts

are asking questions. Utilizing participant observation and an interview form, four key informants gathered the data. microphone, camera, and descriptive analysis

According to the findings from the interviews with Aunt Sam-ang family, we should begin making plans to assist Aunt Samang's business. discovered that when things go as planned, the assistance aunt make up Do business as usual better. More meticulous planning has been done. Better progress has been made on the mushroom house. The study's findings revealed that Phoenix mushroom production technique The study's findings demonstrated an essential phase in the cultivation of Phoenix mushrooms. Following is a list of the mushroom species that were chosen from a total of more than 10 species in order to cultivate mushrooms using the mushroom inoculation method. Mushroom care by plucking mushrooms by hand

Keywords: Phoenix mushroom, Guidelines for Promote, Mushroom Cultivation

บทนำ

เห็ดเกิดจากเชื้อรา พบอยู่ในธรรมชาติจำนวนมากกว่า 100,000 ชนิด เห็ดที่สามารถ เจริญเติบโตได้ตามพื้นที่ซึ่งมีความชื้น อุณหภูมิที่เห็ดต้องการ เห็ดแบ่งได้เป็น เห็ดรับประทานได้ และรับประทานไม่ได้ ปัจจุบันในประเทศไทยนิยมเพาะเห็ดเป็นการค้าประมาณ 10 กว่าชนิด ได้แก่ เห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดหลินจือ เห็ดหูหนู เห็ดหอม เห็ดแชมปิญอง เห็ดขอนขาว เห็ดโคนญี่ปุ่น เห็ดเข็มเงินเข็มทอง เห็ดตีนแรด เป็นต้น และการเพาะเห็ดในประเทศไทย นับว่ามีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

ซึ่งการเพาะพันธุ์เห็ดสามารถเป็นอาชีพเสริม และเป็นอาชีพหลัก ผลผลิตสามารถนำไปต่อยอดได้ด้วยการแปรรูป และมีรายรับเพิ่มขึ้น แบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเพิ่มเครือข่ายการซื้อขายปัจจุบันมีหลากหลายวิธีการดูแลเห็ดนางฟ้าภูฐาน มีวิธีที่แตกต่างกันออกไปแต่เห็นผลดี มีการเพาะปลูกด้วยวิธีต่างๆ เพื่อพัฒนาผลผลิตให้เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันพบปัญหาในด้านเชื้อรา หรือศัตรูพืช และสภาพอากาศ ตามฤดู ที่เป็นปัจจัยในการเพาะปลูก และยังเป็นปัจจัยของการงอกของดอกเห็ดอีกด้วย ดังนั้น การเพาะปลูกเห็ดถึงจะมีเวลาในการออกผลผลิตที่สั้น แต่ก็มีปัญหาในเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย

ซึ่งครั้งนี้ทางคณะได้รับมอบหมายให้ทำโครงการเกี่ยวกับส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ให้กับธุรกิจการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานของป่าสำอางค์ และได้ส่งตัวแทนไปลงพื้นที่สัมภาษณ์กับป่าสำอางค์ สรุปข้อมูลได้ว่า ป่าสำอางค์มีธุรกิจเพาะเห็ดฟางของป่าสำอางค์ขนาดกลาง เกิดการขาดทุนในระยะแรก เนื่องจากมีการเกิดผลผลิตที่ไม่สม่ำเสมอเนื่องจากปัจจัยหลายประการ และขาดการวางแผนที่ดี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็น ธุรกิจการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานของป่า สำอางค์ ดวงสร้อยทอง เพื่อศึกษาการพัฒนาผลผลิต การดูแล และนำไปพัฒนาผลผลิตธุรกิจของป่าสำอางค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการเพาะ และการดูแลเห็ดนางฟ้าภูฐาน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพก่อนออกสู่ตลาด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน กรณีศึกษา ธุรกิจเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานของ ป้าสำอางค์ ดวงสร้อยทอง เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษานี้ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 ท่าน ดังนี้

1.1 กลุ่มเกษตรกร คือ เจ้าของฟาร์มและพนักงานในฟาร์มเห็ดนางฟ้า จำนวน 4 ท่าน ได้แก่ คุณดวงนภา ผ่องผั่ง (เจ้าของฟาร์มเห็ดบ้านพุนทรัพย์), คุณนฤมล (เจ้าของฟาร์มเห็ด นฤมล ฟาร์มเห็ด), คุณสงกรานต์ อินนา (เจ้าของฟาร์มเห็ดกลางบ้าน) และเจ้าของฟาร์มเห็ดลุงเชียร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้ง รวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปทำกิจกรรม ร่วมกับกลุ่มที่ถูกศึกษา เป็นการสังเกตในขณะที่ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์

2.3 เครื่องบันทึกเสียงเป็นการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์หากข้อมูลส่วนใดที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ ให้บันทึกก็จะหยุดบันทึกเสียง ณ ช่วงเวลานั้นทันที

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สำรวจพื้นที่ในฟาร์มเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นหลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของการเพาะ ปลูกเห็ด และการพัฒนาผลผลิต

3.2 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้นพร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเบื้องต้น

3.3 ประสานงานโดยการขออนุญาตจากผู้ประกอบการหรือเจ้าของฟาร์มเพื่อเก็บรายละเอียดแบบเจาะจง

3.4 รวบรวมข้อมูล สรุปผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงกับข้อมูลที่ได้มา และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. วิธีการเพาะเห็ดฟาร์ม พบว่า วิธีการเพาะเห็ดฟาร์มเริ่มต้นจากการเลือกสายพันธุ์เห็ด หรือเชื้อเห็ดนั้น จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับฤดูกาล ซึ่งมีผลต่อปริมาณ และคุณภาพของเห็ด การเลือกชนิดของเห็ดให้เหมาะสมกับการ ผลิต การใช้สายพันธุ์ของเห็ด

2. สภาพปัญหาการเพาะเห็ด พบว่า ปัญหาที่เกิดกับวัตถุดิบ และวัสดุที่มี ผลกระทบกับการผลิตจะเป็น เรื่องของวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการผลิต หรือวัตถุดิบ เกิดเสียหายก่อนที่จะมาใช้ในการผลิต พวกศัตรูพืชจำพวก แมลงและเชื้อรา มักจะสร้างปัญหา และความเสียหายให้แก่วัสดุและอุปกรณ์ พวกแมลงนั้นจะเข้ามาวางไข่ในวัสดุที่ใช้ ทำก้อนเห็ด ซึ่งจากการให้ข้อมูลของ คุณดวงนภา ผ่องผั่ง (เจ้าของฟาร์มเห็ดบ้านพุนทรัพย์) กล่าวว่า “ศัตรูของเห็ด ส่วนใหญ่เป็นพวกเชื้อรา และแมลงจำพวก ไร หนอนแมลงวัน หนอนผีเสื้อ ซึ่งพวกนี้จะเข้ามาวางไข่อยู่กับก้อนเชื้อ

เห็ด หรือแอบอยู่ตามซอกมุมมืดของ โรงเรือน ถ้าเราตรวจและทำความสะอาดไม่ดี ก็อาจจะทำให้ต้องทิ้งเห็ดในโรงเรือนนั้น ทั้งโรงเรือน ซึ่งเสียหายมาก” (คุณดวงนภา ผ่องผั่ง , 2564)

แนวทางส่งเสริมการเพาะเห็ดฟาร์ม พบว่า แนวทางในการผลิตสินค้า หรือ ผลิตภัณฑ์ ควรจะต้องมีการตรวจสอบความต้องการของตลาด และผู้บริโภคก่อน และจะต้องมีการหาตลาดสำหรับในการจำหน่ายสินค้าไว้ล่วงหน้าก่อนทำการผลิต เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในการเพาะปลูกผลิตตามความต้องการของผู้บริโภคหรือผลิตภัณฑ์ได้รับความสนใจนั้น ตัวสินค้าจะต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ไม่ก็จะต้องทำให้ตัวบรรจุภัณฑ์ที่น่าสนใจ โดยทำให้ผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้อผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจมากขึ้น หรือโลโก้ของฟาร์มในการเรียกลูกค้า

“เกษตรกร ต้องศึกษาสภาพเศรษฐกิจและตลาด ว่า ในปัจจุบัน ตลาดนิยมบริโภคเห็ด อะไรบ้าง ซึ่งเราจะผู้คอยให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ จะรู้ในส่วนการผลิตไม่ค่อยสัมพันธ์ในเรื่องการตลาด ซึ่งตรงนี้ เราต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือ” (ไทรรัตน์ มาศตฤเวช และคณะ , 2564)

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาวิธีการเพาะ และการดูแลเห็ดนางฟ้าภูฐาน จากกรณีศึกษาธุรกิจเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ของป่าสำอางค์ ดวงสร้อยทอง อภิปรายผลได้ว่า การที่จะเริ่มการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานนั้นมีวิธีที่หลากหลาย แต่สามารถสรุปผลที่สามารถทำให้เห็ดนางฟ้ามีการออกผลผลิตที่ดี พบว่าการเพาะเห็ดจะต้องประสานงานกันอยู่ตลอดเวลาในการเพาะเห็ด ไม่ว่าจะ เป็นการทำก้อนเชื้อเห็ด และการนึ่งก้อนเห็ดในการฆ่าเชื้อ จะต้องประสานงาน หรือการพูดคุย กันอยู่เสมอ เพื่อความเข้าใจกันในการทำงานการเพาะเห็ดของแต่ละสายพันธุ์นั้นจะมีการ เพาะปลูกที่ไม่เหมือนกัน การที่จะเพาะปลูกเห็ดในแต่ละครั้ง จะต้องมีการวางแผนในการปลูก และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเพาะปลูกให้เรียบร้อย และเชื้อเห็ดจะต้องมีความพร้อมในการปลูก หน้าแรกของเห็ดทุกสายพันธุ์จะมีการให้ผลผลิตในปริมาณที่เยอะที่สุดเพราะในก้อนเชื้อเห็ดมีอาหารในก้อนเห็ด เมื่ออาหารในก้อนเห็ดถูกนำมาใช้ ผลผลิตที่จะออกมาในรุ่นต่อไป หรือจนหมดรุ่นผลผลิตจะลดลงตามปริมาณอาหารในก้อนเชื้อเห็ด ซึ่งปัจจัยในการออกผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐาน ประกอบด้วย

อุณหภูมิ 24-28 องศาเซลเซียส

ความชื้น 80 %

อากาศ ไม่อึดอัด หรือที่บจนเกินไปหากโรงเรือนมีอากาศร้อนเกินไป

แสง ใช้แสงเพียงเล็กน้อย 5% ของแสงทั้งหมด

การดูแลเห็ด การวางแผนจะต้องเริ่มตั้งแต่ก่อนที่จะปลูก และจะต้องทำตามลำดับและ ขั้นตอน ซึ่งในเรื่องของการดูแลเห็ดในเรื่องของสภาพอากาศ หรือสภาพภูมิประเทศของสถานที่ที่ตั้งฟาร์มเห็ด จึงมีความสำคัญ จะต้องมีความเหมาะสมของประเภทของเห็ด การดูแลเห็ด จะต้องดูแลตั้งแต่อุณหภูมิ ไม่ร้อนจนเกินไป และจะต้องไม่เย็นจนเกินไป ความชื้นจะต้องอยู่ใน ระดับที่เหมาะสม น้ำควรรดน้ำบ่อยครั้งในช่วงฤดูร้อน 3 ครั้งต่อวัน การรดน้ำจะต้องไม่รดน้ำมากจนเกินไปหากเป็นช่วงฤดูร้อนสามารถรดน้ำได้มากกว่าฤดูอื่น ๆ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน จากกรณีศึกษาธุรกิจเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ของป่าสำอางค์ ดวงสร้อยทอง อภิปรายผลได้ว่า การเพาะปลูกเห็ดนางฟ้าภูฐานในฤดูหนาว และฤดูฝน จะให้ผลผลิตที่ดีว่าการเพาะปลูกในฤดูร้อนแต่เนื่องด้วยสภาพอากาศในปัจจุบันมีการแปรปรวน ไม่คงที่มากนัก ซึ่งในฤดูร้อนจะทำให้ผลผลิตน้อยและไม่มีประสิทธิภาพ ควรมีการทำโรงเรือนให้เหมาะสมกับดอกเห็ดคือ การทำโรงเรือนแบบพื่นทราย

เป็นการลดต้นทุนในการทำโรงเรือน โรงเรือนแบบพื้นทรายสามารถเก็บความชื้นได้ดีกว่าพื้นปูน แต่อาจจะมีการสะสมของโรคและแมลงได้ง่าย ดังนั้นในแต่ละรุ่นของการเลี้ยง ควรมีการทำความสะอาดอย่างเหมาะสมและมีการพักโรงเพาะอย่างน้อย 14 วัน ข้อเสียอีกอย่างของการทำโรงเรือนพื้นทรายคือ เมื่อรดน้ำเห็ดด้วยสายยางแล้วทรายขอบกระเด็นขึ้นมาโดนดอกเห็ดแม้จะมีกระดาษกั้นเห็ดสูงจากพื้นด้วยอิฐบล็อก 2 ชั้นก็ตามที่ อีกทั้งยังพบ ปัญหาที่เกิดกับวัสดุดิบ และวัสดุที่มีผลกระทบกับการผลิตจะเป็นเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการผลิต หรือวัสดุดิบเกิดเสียหายก่อนที่จะมาใช้ในการผลิต พวกศัตรูที่ซ้ำจางพวกแมลง และเชื้อรามักจะสร้างปัญหา และความเสียหายให้แก่วัสดุ และอุปกรณ์

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพก่อนออกสู่ตลาด จากกรณีศึกษาธุรกิจเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ของป้าสำอางค์ ดวงสร้อยทอง สามารถอภิปรายได้ว่า จากการศึกษาพบว่าแนวทางส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ดังนี้ (1.) แนวทางการผลิต แนวทางในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ควรจะต้องมีการตรวจสอบความ ต้องการของตลาด และผู้บริโภคก่อน และจะต้องมีการหาตลาดสำหรับการจำหน่ายสินค้าไว้ล่วงหน้าก่อนทำการผลิต เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในการเพาะปลูกผลิตตามความต้องการของผู้บริโภค และตามความต้องการของตลาด โดยยึดความนิยมของตลาด เคล็ดลับใน การผลิต คือการใช้ความต้องการทางการตลาด หรือความนิยมของตลาดให้เกิดประโยชน์ในการ เพาะปลูกมากที่สุด และการดูแลหลังเก็บเกี่ยว จะนำเห็ดที่เก็บได้ในแต่ละครั้งไปทำความสะอาด โดยการทำความสะอาดนี้จะต้องไม่ใช้น้ำในการทำ ความสะอาดจะต้องเป็นการทำ ความสะอาดแบบแห้ง (2.) แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการดำเนินงานการผลิตเห็ด เนื่องด้วยกำลังการผลิต เห็ดยังมีน้อย ผลผลิตต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มีโรงเรือนขนาดเล็กเพียงอย่างละ 1 โรงเรือน คือ โรงเรือนเห็ดนางฟ้าและเห็ดโคนน้อย ผลผลิตที่ได้จึงไม่เพียงพอสำหรับสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม และเห็นว่าหากสามารถทำให้โรงเพาะเห็ดที่มีอยู่นั้นมีกำลังการผลิตในการเพาะเห็ดเต็มที อีกทั้ง วิธีการผลิตเห็ดใหม่ ๆ ที่ประหยัดทรัพยากร จะทำให้อัตราผลตอบแทนต่อก่อนและต่อโรงเรือนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ข้อเสนอแนะต่อฟาร์มเห็ด

1.1.1 ควรที่จะมีตลาดในการรองรับผลผลิตจากฟาร์มให้เพิ่มมากขึ้น

1.1.2 โรงเรือนในการเพาะเห็ดควรปิดให้ มิดชิด เพื่อป้องกันศัตรูพืชเข้าไปทำลายเห็ด

1.2 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1.2.1 ควรมีการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้กับต่างชุมชนเพื่อต่อยอดสินค้าในชุมชน

1.3 ข้อเสนอแนะต่อ หน่วยงานภาครัฐ

1.3.1 การส่งเสริมด้านการตลาด และการประกันราคาสินค้าของเห็ด

1.3.2 การส่งเสริมด้านการกำหนดใช้สารในการกำจัดศัตรูพืช ให้อยู่ในปริมาณที่ผู้บริโภคปลอดภัยจากการ

บริโภค

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง การทำเชื้อ เห็ดสำหรับการเพาะปลูก

2.2 ควรศึกษาเรื่อง การบริหารฟาร์มเห็ดอย่างครบวงจร

เอกสารอ้างอิง

- อริญญา อุดลย์เดช และพรรณมา ไวกคญ. (2555). *ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงเรือง ตำบลวังกาใหญ่ อำเภอ พิมาย จังหวัดนครราชสีมา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน. กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). การเพาะเห็ดเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริม การเกษตรกระทรวงเกษตร และสหกรณ์.*
- ดวงนภา ผ่องผึ้ง (8 มีนาคม 2565) *แนวทางการเพาะและวิธีการดูแลเห็ดนางฟ้าภูฐาน* เจ้าของฟาร์มเห็ดบ้าน พุนทรัพย์ (บุตรสาวป่าสำอางค์) (คณะผู้สัมภาษณ์)
- สงกรานต์ อินนา (6 มีนาคม 2565) *.เก็บเห็ดถุกวิธี ช่วยให้ดอกไม่ช้ำ ออกดอกได้ต่อเนื่อง (เจ้าของฟาร์มเห็ด กลางบ้าน) (คณะผู้สัมภาษณ์)*
- อาชวิน ใจแก้ว. (2560). *การเพิ่มศักยภาพการผลิตและการตลาดผลผลิตเห็ดของกลุ่มธุรกิจ ชุมชนรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 7(1), 38-39.*
- อลงกรณ์ กรณ์ทอง. (2558). *ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเห็ด. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการเกษตร.*